

PÉCSI ÉPÍTÉS Z KÖR

ÉPÍTÉS Z - ÉS TELEPÜLÉSTERVEZŐ KFT. 7624 PÉCS, BUDAI NAGY A. U. 1. ,TEL.:72/215-820

KÉMES KÖZSÉG

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVE
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

2004. NOVEMBER

PÉCSI ÉPÍTÉS Z KÖR

É P Í T É S Z - É S T E L E P Ü L É S T E R V E Z Ő K F T
7624 Pécs, Budai Nagy Antal út 1. Tel:72 / 516-545, 215-820, Fax: 72 / 516-545, Email: pecsikor1@minicomp.hu

KÜLZETLAP

Településtervezés, építészet

Bede István s.k.

Pécsi Építész Kör Kft.

TT-1-02-0556/2001

É-1-02-0556/2001

Régészet

Kárpáti Gábor s.k.

Régész

Munkatárs

Bankós Róbert s.k.

Településmérnök

Horváth Magdolna s.k.
ügyvezető

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

A hatástanulmányt a település adottságainak és a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal előzetes véleménye figyelembevételével készítettük el.

A település területén:

régészeti örökség, terület, illetve műemlék van,
műemléki terület nincs.

BEVEZETÉS

A község Baranya megye déli részén, néprajzi szempontból az Ormánságban, földrajzi értelemben a Dráva-völgyében helyezkedik el. Légvonalban néhány km-re délre van tőle a Dráva folyó, egyben a magyar-horvát államhatár is. Szomszédai északon Dráwapiski, keleten Drávacsepely, délkeleten Szaporca és Tésenfa, délnyugaton Cun, északnyugaton Adorjás. A település „határos” a Duna-Dráva Nemzeti Parkkal.

A Kossuth L. utca

Megközelítése vasúton és közúton is lehetséges. A Siklós-Harkány-Vajszló-Sellye vasútvonal műszaki átadása 1912-ben történt meg. Gazdasági értelemben igen sokat vártak a vasútvonaltól, amelynek egyik állomása Kémesen van. A vasúti közlekedés már nem „modern”, (lehetséges, hogy egy kicsit szándékosan elhanyagolt) a vonatpárok ritkán járnak. Közúton a Harkány-Vajszló-Sellye közötti úton érhető el. Az út lényegében keleti-nyugati irányban tengelye az Ormánságnak. Az autóbusz-közlekedés Harkány felől lehetséges, sűrűsége megfelelő. A legközelebbi város Harkány 12 km-re van, a megyeszékhelytől való távolsága 38 km.

VIZSGÁLAT

TELEPÜLÉSTÖRTÉNET

A FALU RÖVID TÖRTÉNETE

A bronzkor késői szakaszában, i. e. 1100-800 között a régióban élt „*Urnasiros*” kultúra népére vonatkozóan Kémesen szörványlelet került elő bronz használati tárgy formájában. A faluban 1950-ben hidépítés során későrómai sír leletei is előbukkantak. A község neve először egy 1177-ben keletkezett iratban olvasható, amely határjárással foglalkozik. A *Kemes* változatban leírt falunév talán a *Kemus* személynévből eredeztethető és valószínű, hogy a magyar kém főnév származéka.

A középkori település az 1333-1335 közötti pápai tizedjegyzékben önálló plébániaként szerepel. A török hódoltság alatt

valószínűleg folyamatosan magyarok által lakott falu volt. Népeisége az óta is magyar.

Régen *Lakban* volt a település, de onnan a törökök elzavarták az embereket. A lakosság a templom harangját a *Fölös* nevű helyen eltemette. A törökök megtalálták és Pécsre vitték. Később a falu a *Nagy-kertben* állt. Ez alacsony fekvésű hely, gyakran elöntötte a víz, ezért költöztek a falu jelenlegi helyére. A néphagyomány szerint a belterületen valamikor vár állt, amit *Török-várnak* neveznek. Mellette temető feküdt.

Olyan elképzelés is van, hogy a falu neve valamikori mocsaras helyével van kapcsolatban. Sok gém volt ott, ezért neveztek előbb *Gémösnek* és ebből lett a *Kémös*. A környékeliek szerint itt mindig kevély emberek laktak. Ezt egy kis dalocska is megörökítette: *"Elveszett a keselábú lovam a kémősi erdőbe, elveszett a rövid szárú csizmám a sok keresésébe, ne keresd angyalom, meg van már az fogva, a kémősi bíró udvarába szól a csöngő rajta, megismerik lovam csöngő szólásáról, megismerik a kémősi kislányt büszke járásáról."*

A Pallas Lexikon így ír: „kisközség Baranya vármegye siklósi j.-ban, (1891) 454 magyar lak., postahivatallal és postatakarékpénztárral.”

1930-ban 443 magyar és 1 egyéb anyanyelvű lakosa volt. 1970-ben 507 magyar és 2 német élt itt.

A fentiekről így ír Pesti János:

A török hódoltság alatt valószínűleg lakott volt. Népeisége az óta is magyar. A régmúltban „*Lakban*” volt a település, de a törökök elvándorlásra kényszerítették őket. Ekkor a lakosság a harangot a „*Fölösben*” eltemette. Később a falu a „*Nagy-kertben*” volt. Innen költözött a lakosság a jelenlegi helyre. A néphagyomány szerint a belterületen – Kossuth u 28-32. - valamikor vár állt, amit „*Török-várnak*” neveztek. A vár mellett temető is volt. A várat alagút kötötte össze a siklósi várral.

A Pécsi-víz – a temető és a cuni út...

A falu területén több felé találtak csontmaradványokat és régi pénzeket.

A hagyomány azt tartja, hogy a falu neve annak mocsaras jellegével volt kapcsolatban, mert a környéken sok volt a gém. Ebből lett először *Gémös*, majd *Kémös*.

Régebbi leírások szerint „*A most élő öregek közt többen emlékeznek a faluban egy várfalra, illetőleg magas oszlopra, melyen sokáig gólyák fészkeltek. Még ötven évvel ezelőtt (1810?) főnnállott ez az oszlop; a helyén alagutat, vagy széles, nagy térségű pincét sejtenek a lakosok; a bemenetelre rá is akadtak...*”

„*Bőköz...sík és termékeny volta miatt. Hajdan Gimes-nek is nevezetett.*”

TELEPÜLÉSHÁLÓZAT ÉS TELEPÜLÉSSZERKEZETI ÖSSZEFÜGGÉSEK

Településszerkezet és területhasználat

Megközelítés

A települést mai állapotában a Siklós – Szigetvár úton lehet megközelíteni, mely az Ormánság közlekedési gerincét képezi.

E mellett a ma még részlegesen üzemelő Középrigóc – Harkány vasútvonalon lehet a települést elérni.

A külterületek szerkezete

A tipikusan ormánsági terület, sík vidék. A volt ágak többé – kevésbé feltöltődött maradványai mai is követhetők a település tereprajzolatában.

Meghatározó eleme a tájnak a település délnyugati határát képező Fekete-víz, valamint a település területét átszelő Pécsi-víz.

Valaha meghatározók voltak a nagy erdőségek, ma ebből már szinte semmi sem maradt. A ma védendő természeti értékeit a vízfolyásokhoz kapcsolódó vizenyős területek és az érintetlenül megmaradt „ösgyep” jellegű fás – bokros legelők jelentik.

A tájat a Dráva rajzolata teljesen átértelmezte. A mai állapotot látva nehéz elképzelni, hogy milyen is lehetett a víz uralta vidék valaha.

A régészeti emléke utalása szerint a falu több helyen is volt az idők folyamán. Feltehetően ez kényszerből, a mindenkori terepadottságok alapján, a túlélés lehetőségeit figyelembevéve változott.

A belterületek szerkezete

A község keresztutcás település volt. A belterületek máig fennmaradt alapszerkezete a XIX. század közepére kialakult. Szerkezetére jellemző a „nőtt” jelző.

Az állomás – mai magyar valóság

A falunak középülete sokáig csak a református templom és a hozzá kapcsolódó elemi iskola volt, így intézményi központja nincs. A közintézmények (községháza, általános iskola, óvoda, orvosi rendelő, művelődési ház) napjainkban a Petőfi és a Kossuth L. utca lakóházai sorába telepítettek.

Településkarakter

Telekszerkezet és telekhasználat:

A község történetileg kialakult telekstruktúrája a hagyományos szalagtelkes formát követi. A telkek szélességére jellemző a 20-30 m, míg hosszúságára a 100-200 m. A szalagtelkektől eltérő telekalakulat történetileg csak a „településközpont” környékén alakult ki, de ez inkább sűrűsödés és a nem termelésre alakított telekstruktúra okozhatta. Az új telekosztás a falu kivezető szakaszain, elsősorban nyugaton, de még inkább délen alakult ki az 1900-1970 közötti években. Itt a telek szélesség 18-20 m, a telekhossz pedig 50-60 m.

Telekhasználat:

A hagyományos, paraszti gazdálkodást folytató, hosszan elnyúló szalagtelkeken a lakóépületek alapvetően az oldalkerttel párhuzamosan, előkert nélkül, az utcafrontra települtek. Általában a telkek felosztása szépen mutatja mindenütt a hagyományos síkföldi magyar udvar – kert felosztást. Néhány esetben azonban látható, hogy a 25-30 m mély lakó- és gazdasági udvart a telk teljes szélességében beforduló gazdasági épület zárja le, sok helyen a lakóépülettel összeépülve.

kémösi libák...

A telk hátsó része a kocsiszínen keresztül közelíthető meg. A gazdasági épület mögött a veteményeskert, majd a takarmánytermesztésre szolgáló kert húzódik. Különösen a szélesebb telkekre jellemző, hogy a lakóépülettel szemben a telekhatár mellett még egy „kisház” épült az utcafrontig, amiben pl.: nyári konyha, góré kapott helyet. A századforduló után épültek a korábbi lakóépületek helyén oldalhatáron álló, de utcafronttal párhuzamos lakóépületek. Ezek a telekhasználatban változást nem hoztak, csak az utcaképet gazdagították.

kémösi gólyák...

Az új telekosztású területeken megjelenik az előkert, és a gazdasági épületek még melléképületként sem jellemzőek. A telk beépítetlen hátsó részét veteményesként használják.

Beépítési mód és épülettípusok:

A település történetileg kialakult lakóterületén alapvetően a fésűs, oldalhatáron álló beépítés dominál. A telkek beépítettsége alacsony, csak néhány haladja meg a 10%-ot. A lakóépületek a telken tájolástól függően a Petőfi utcában az északi a Kossuth Lajos utcában a keleti telekhatárra települtek. Az új telekosztásra is az oldalhatáron álló beépítés a jellemző, itt az épületek az északi telekhatárra kerültek, míg néhány telken szabadonálló beépítés van.

Épületállomány

A település történeti épületállományának építészeti karaktere hasonló vonásokat mutat, de jól megfigyelhetők az egyes

korokra jellemző építési módok, melyek egymásra rakódtak. A fennmaradt legkorábbi épület a református templom, ez a XVIII. sz. végén épült. Ebből a korból lakóépület nem maradt fenn. Feltehetően a megmaradt legkorábbi lakó és gazdasági épületek a Kossuth Lajos utcában és a Petőfi utcában találhatóak. Későbbiek lehetnek, vagy átépültek az utcára merőleges tömegű, falazott tornácos lakóépületek.

A község református temploma késő-barokk stílusban 1800 körül épült, az 1795-ben leégett templom helyére, festett karzata 1826-ban épült. A templomot 1928-ban restaurálták. A római katolikus templom 1931-ben Szent István tiszteletére épült és Virág Ferenc akkori pécsi püspök szentelte fel.

A – részben - téglá architektúrájú gazdasági épületek már a település fellendülésekor a XX. sz. elején épültek. A jellemzően utcafronttal párhuzamos polgárházak is a gazdasági fellendülés, a polgárosodás eredményei.

Épülettömegek

A hagyományos lakóépületek egyszerű, arányos tömegűek és földszintesek. Homlokzataik szélessége az egyszerű parasztházak esetében 6-8 m körüli. A parasztházak ereszmagassága nem haladja meg a 3 m-t. A napjainkban beépült lakóépületek főként a Vértanúk útján helyezkednek el, közel négyzetes alaprajzúak, esetenként tetőtér beépítéssel készültek. Az épületek szélessége 10-12 m-re nőtt, homlokzatmagasság 4,5 m, ami aránytalanul nagy tömeget eredményezett.

a Petőfi utca vége

A gazdasági épületek egyszerű tömegűek, nyeregtetősek. A párkány és gerincmagasságuk eléri a lakóépületekét, sőt helyenként meg is haladja azt. A nyári konyhák, górék szélessége csak 4 m körüli, de párkánymagasságuk eléri a lakóépületekét.

Településkép és utcaképek

A kis település építészeti felemás hangulatot nyújt. Míg a széles Kossuth utca nyugodt, egységes hangulatú, a Petőfi utca meglehetősen heterogén, a Dózsa Gy. utca pedig archaikusnak mondható.

Az 1910-től 1990-ig beépített Vértanúk útja inkább jellegtelen, ezzel épült össze Kémes és Szaporca.

Védettségek

Régészeti: önkormányzati rendelet szerint.

Műemléki: önkormányzati rendelet szerint.

Területi és egyedi: önkormányzati rendelet szerint.

VÁLTOZTATÁSI SZÁNDÉKOK TÉRBEN ÉS IDŐBEN

Településhálózati és tájhasználati változás

A közvetlen szándék a „megtartva megmaradni”. E mellett kismértékű lakóterület-fejlesztési szándék fogalmazódik meg a javaslatban.

Településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás

Kis mértékű, az egész szempontjából lényegi módosítást nem képviselő új beépítési lehetőségek.

Infrastrukturális változás

Szennyvízelvezetés és a gáz kiépítése.

Népesség, életmód, társadalom, kultúra változása

Nincs.

HATÁSELEMZÉS

Történeti településhálózati következmények

Nincs. Azaz „megtartva megmaradni”.

Természeti, táji hatások

Nincs. Azaz „megtartva megmaradni”.

A településkép feltárulásának változásai

Az utak menti fásítás javasolt. Cél lehet hasznosan a „megtartva megmaradni”.

HATÁSMÉRLEG ÉS ELLENTÉTELEZÉS

Hatásmérlegről igazán nem lehet beszélni, hiszen nincsenek viszonyítási pontok, ezen a megmaradásáért küzdő egyszerű kis településen.

Egyébiránt azt lehet mondani, hogy a jövő záloga mégis a múlt értékeinek megőrzése lehet.

Ez esetünkben a táj, a településszerkezet, a beépítés, az épületek jellegének a megőrzését és továbbvitelét jelenti.

ÖSSZEFOGLALÁS

A település méreteihez és lehetőségeihez képest példamutató állapotú.

Az alábbiakban összefoglaljuk mind azokat a védett és védelemre javasolt értékeket, melyek a településen találhatóak.

MŰVI ÉRTÉKVÉDELEM

Régészeti védelem

A település területén két azonosítatlan, nyilvántartott régészeti lelőhely van.

Bármilyen fokú régészeti védettséggel érintett területen a 2001. évi LXIV. törvény előírásait be kell tartani.

Amennyiben a település területén végzett földmunkák során - régészeti feltárás esetén kívül - régészeti emlék, illetőleg lelet kerül elő, a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 24.§ (2)-(6) bekezdése szerint kell eljárni.

A földmunkákkal járó fejlesztésekkel, beruházásokkal a KÖH által nyilvántartott régészeti lelőhelyeket el kell kerülni. Ha a lelőhely elkerülése a földmunkával járó fejlesztés, beruházás költségeit aránytalanul megnövelné, vagy a beruházás más-
 hol nem valósítható meg, a beruházással veszélyeztetett régészeti lelőhelyeket előzetesen fel kell tární. A 2001. évi LXIV.
 törvény 22.§ (3) bekezdése és 23.§-a alapján a megelőző feltárássra vonatkozóan a beruházónak a területileg illetékes mú-
 zeummal (Baranya Megyei Múzeumok Igazgatósága) kell szerződést kötnie. A beruházónak a megelőző feltárás teljes
 költségét, de legalább a teljes bekerülési költség 9 ezrelékét kell költség-előirányzatként biztosítani a feltárás fedezetére.

Ld. még a régészeti munkarészt a hatástanulmány végén.

Országos védettségű építmények

A településen országos védettségű építmény van.

Törzsszám.: 397	Református templom	Kossuth Lajos u.	Hrsz: 35 és 34/2
-----------------	--------------------	------------------	------------------

Az országos védettségű építmény építési ügyeiben a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal illetékes eljárni, mint építési ha-
 tóság.

A kulturális örökség védelméről szóló (2001. évi LXIV.) törvény értelmében az országosan védett építmény műemléki
 környezetét az SZT-1 jelű SZABÁLYOZÁSI TERV tünteti fel.

A református templom műemléki környezetének az alábbi ingatlanokat minősülnek:

A védetté nyilvánított műemlékkel közvetlenül határos ingatlanok:

Kossuth L. u. 1 Hrsz: 36/1 és 36/2

Kossuth L. u. 3 Hrsz: 34

A védetté nyilvánított műemlékkel közvetlenül határos közterületrészek:

Kossuth L. u. 1-3 közötti szakasz

közút Hrsz: 141

járdák Hrsz: 139 és 142

Vértanúk útja 1 előtti szakasz

közút Hrsz: 138

A védetté nyilvánított műemlékkel közvetlenül határos közterületrészekkel közvetlenül határos ingatlanok:

Kossuth L. u. 2 Hrsz: 108

Kossuth L. u. 4 Hrsz: 109/1

Kossuth L. u. 6 Hrsz: 181

A műemléki környezetben lévő építmények építési hatósági ügyeibe a Kulturális Örökségvédelmi Hivatalt, mint szakha-
 tóságot be kell vonni.

A műemléken és műemléki környezetben történő bármilyen építési munka esetén a kulturális örökség védelméről szóló
 (2001. évi LXIV.) törvény előírásai betartandóak.

Helyi védelem

A település jellegzetes építészeti és településképi karakterének megőrzése érdekében az alábbi építmények-
 építményegységek helyi védelemben részesülnek.

„HT” kategóriában: (ami helyi értékekre vonatkozó területi védettséget jelent):

a település szerkezete	Belterület	Hrsz:
a Kossuth L. utca utcaképe	Belterület	Hrsz:

„H” kategóriában (ami teljes épület-épületegyüttesre vonatkozó egyedi védettséget jelent):

Vendéglő	Kossuth Lajos u. 6.	Hrsz: 181
Lakóépület	Kossuth Lajos u. 10.	Hrsz: 179

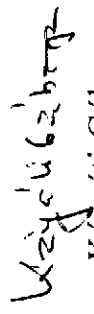
Lakóépület	Kossuth L. u. 13.	Hrsz: 29
Lakóépület	Kossuth Lajos u. 17.	Hrsz: 27
Lakóépület kukoricagóréval	Kossuth Lajos u. 21.	Hrsz: 25
Lakóépület	Kossuth Lajos u. 22.	Hrsz: 173
Lakóépület	Kossuth Lajos u. 38.	Hrsz: 165
Lakóépület	Kossuth Lajos u. 39.	Hrsz: 16
Lakóépület	Kossuth Lajos u. 40.	Hrsz: 164
Lakóépület	Kossuth Lajos u. 41.	Hrsz: 15
Lakóépület melléképülettel	Kossuth Lajos u. 42.	Hrsz: 163
Kukoricagóré	Kossuth Lajos u. 57.	Hrsz: 7
Lakóépület	Rákóczi u. 13.	Hrsz: 101
Lakóépület	Rákóczi u. 7.	Hrsz: 103
Lakóépület	Petőfi Sándor u. 1.	Hrsz: 98
Lakóépület	Petőfi Sándor u. 6.	Hrsz: 39
Lakóépület	Lakóépület	Hrsz: 94
Lakóépület	Petőfi Sándor u. 12.	Hrsz: 42
Lakóépület	Kossuth Lajos u. 16.	Hrsz: 176.
Görög katolikus templom	Petőfi Sándor u.	Hrsz: 89
Malom	Petőfi Sándor u. 18.	Hrsz: 49/2, 47
Raktárépület	Petőfi Sándor u. 20.	Hrsz: 50
Kukoricagóré	Petőfi Sándor u. 22.	Hrsz: 51
Vasútállomás és melléképületei	külterület	Hrsz: 030/1
Bakterházak	külterület	Hrsz: 030/1

A község történetileg kialakult hagyományos utcaképe, telekstruktúrája védelmében a meglévő épületek lehetőség szerint megtartandók. Szükségszerű bontás esetén az új épületeket a meglévő épületek helyére, - a kialakult építési vonalhoz illeszkedve - kell helyezni. A meglévő épületeken végzett bármilyen építési munka esetén az örökségvédelmi munkarész iránymutatásai szerint kell eljárni.

Helyi védettségű épületekkel és építményekkel kapcsolatos bármilyen építési, felújítási munka esetén a hagyományos homlokzati és tömegarányok, párkány- és gerincmagasságok, nyílásrendek, a nyílások osztása, a homlokzati tagozatok megőrzendők, illetve az eredeti állapotok helyreállítandók.

Régészeti hatástanulmány KÉMES község (Baranya m.) területén 2004'

Kiadva: Pécs, 2004. február 25.
Nyilatkozat: a hatástanulmány a jelenlegi régészeti ismereteket tükrözi. Az ismert lelőhelyeken kívül azonban a jövőben előkerülhet még számos új lelőhely is a területen.

Kárpáti Gábor
régész

Helynév	Elemzés (régészeti örökség)	Helyrajzi számok	Véd érték	A lelőhely állapota Feltárhatóság, bemutatathatóság, megtartás. Javaslat a használati módra a terület jelenlegi használatának és a rendezési terv hatásainak figyelembe vételével	Irodalom
01. Kémes Ismeretlen lelőhely.	Késő bronzkori bronzkés (késői urnamezős kultúra) i.e. 1000-800 között.	-	-	A lelőhely pontos helye ismeretlen.	- Bándi G. – Petres É. – Maráz B.: Baranya megye az őskorban. in: Bándi G. (szerk.): Baranya megye története az őskortól a honfoglalásig. 1979. 13-222. Pécs. 156. - BMMI R. O. Ltsz.: 58.24.1.-2.
02. Kémes Nagyhíd Temetőaljajai- híd	Római kori leletek: kerámia, üvegedény töredék, zabla, csonttubusok . 1950-ben hídépítésnél találták.	075 0104/17 0116/13 0119/1	-	Jelenleg gyep és üzemi terület. A területen felszíni leletek nincsenek. Tervezett változás: az üzemi területet is gyeppe minősítik. A rendezési tervben megadott használat nem veszélyezteti a lelőhelyet. Veszélyeztetettség: hídláb felújítás, vagy mederkotrás.	- BMMI R. O. Adattár, 318/77. - BMMI R. O. Ltsz.: 50.7.1. – 50.12.1. - Dombay János: A megye története a honfoglalás koráig. in: Kolta János (szerk.): Baranya. 1958. Pécs. 50. - BMMI R. O. Ltsz.: 50.7.1; 50.8.1.1-2.; 50.9.1.1-3.; 50.10.1.; 50.11.1.; 50.12.1. - Fülep Ferenc – Burger Alice: Baranya megye a római korban. in: Bándi Gábor (szerk.): Baranya megye története az őskortól a honfoglalásig. 1979. Pécs.

								309. - MNM Adattár 154. M. III. - BMMI R. O. Adattár, 1540/83.
03. Kémes Csepeli Vendel telke.					-	Ülő helyzetű csontvázak kerültek elő meszesgödő r ásásakor. A mellettük lévő bögrék összetörtek.	A lelőhely pontos helye ismeretlen.	
04. Kémes Kémös, Kemes, Kemus, Villa Kemus, Kewus (1251)					-	A középkor óta (1177) létező falu, a török alatt is (1554, 1582) lakták.	Pontosabb helye ismeretlen	- Györffy György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza. I. 1963. Budapest. 324. - Pesti János (szerk.): Baranya megye földrajzi nevei II. 1982. Pécs. 849-850. - Káldy-Nagy Gyula: Baranya megye XVI. századi török adóösszeírásai. 1960. Budapest. 82. - Csánki Dezső: Magyarország történeti földrajza a Hunyadiak korában. 1894. II. Budapest. 495.
05. Kémes Lak, Lakimező, Laki-dűlő, Lakitüskés Lok (1251)					059/2. 060/1-2. 072/1-3. 077/2.	Talán a falu korábbi helye(?) A török alatt még lakták (1554,	Jelenleg szántó és legelő. A felszínen leletek nem mutatkoztak. Javaslat: a jelenlegi használat régészeti szempontból elfogadható. Tervezett változás nincs. Használat mélyszántás és	- Pesti János (szerk.): Baranya megye földrajzi nevei II. 1982. Pécs. 849-850. - Györffy György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza. I. 1963. Budapest. 334-335. - Káldy-Nagy Gyula: Baranya megye

	Kémes ÉNY-i részén. Lakítető és Drávapiski DNY-i sarkában.	1571, 1582). (Összefügg a 6. lelőhellyel.)			talajművelés váltás esetén veszélyeztetheti a lelőhelyet.	XVI. századi török adóösszeírásai. 1960. Budapest. 84. - Csánki Dezső: Magyarország történeti földrajza a Hunyadiak korában. 1894. II. Budapest. 501.
06.	Kémes Polc Pulch Pólica Policza	Eltűnt középkori falu (1177) helye. (Összefügg az 5. lelőhellyel)	059/2. 060/1-2. 072/1-3. 077/2.	-	Jelenleg szántó és legelő. A felszínen leletek nem mutatkoztak. Tervezett változás nincs. Javaslat: a jelenlegi használat elfogadható régészeti szempontból. Használata mélyszántás és talajművelés váltás esetén veszélyeztetheti a lelőhelyet.	- Pesti János (szerk.): Baranya megye földrajzi nevei II. 1982. Pécs. 851. - Györffy György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza. I. 1963. Budapest. 370.
07.	Kémes Fölső-Bitakony, Bitakonyok, Bitagony	Bitakony Péter földje (1346), később a Dezsőfiéké.	0108/4-8.	-	Jelenleg szántó. A felszínen leletek nem mutatkoztak. Tervezett változás nincs. Javaslat: a jelenlegi használat elfogadható régészeti szempontból. Használata mélyszántás és talajművelés váltás esetén veszélyeztetheti a lelőhelyet.	- Pesti János (szerk.): Baranya megye földrajzi nevei II. 1982. Pécs. 853. - Csánki Dezső: Magyarország történeti földrajza a Hunyadiak korában. 1894. II. Budapest. 473.
08.	Kémes Pénzvájó	A szájhagyomány szerint szőlőteleptéskor pénz	032/1.	-	Jelenleg szántó. A felszínen leletek nem mutatkoztak. Tervezett változás nincs. Javaslat: a jelenlegi használat elfogadható régészeti szempontból.	- Pesti János (szerk.): Baranya megye földrajzi nevei II. 1982. Pécs. 851.

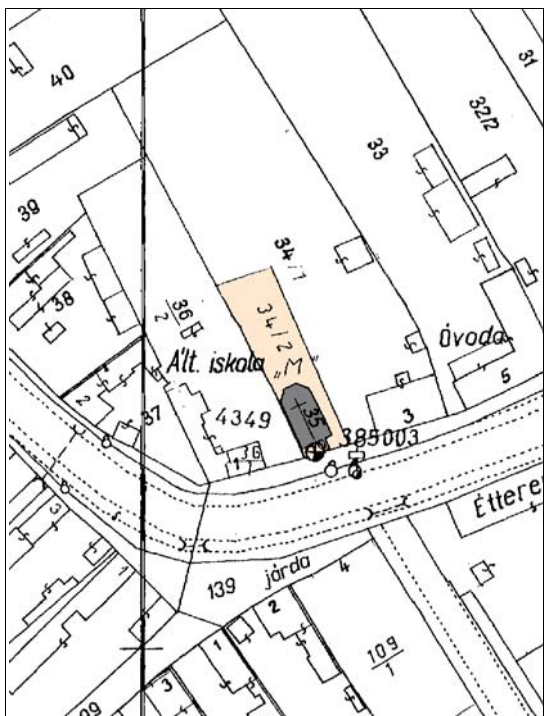
		találtak a földben				Használata mélyszántás és talajművelés váltás esetén veszélyeztetheti a lelőhelyet.	
09.	Kémes Fölös	A török időkben a szájhagyomány szerint harangot temettek el itt.	-	-	-	Pontosabb helye ismeretlen	- Pesti János (szerk.): Baranya megye földrajzi nevei II. 1982. Pécs. 849.
10.	Kémes Nagykert (Medaues Parrag)	A falu török kori helye.	09/7-11. 032/2-5.	-	-	Jelenleg szántó. A felszínen leletek nem mutatkoztak. Tervezett változás nincs. Javaslat: a jelenlegi használat elfogadható régészeti szempontból. Használata mélyszántás és talajművelés váltás esetén veszélyeztetheti a lelőhelyet.	- Pesti János (szerk.): Baranya megye földrajzi nevei II. 1982. Pécs. 849, 853.
11.	Kémes Török-vár Kossuth u. 28-32.	Török palánkvár(?) és mellette temető	17-22. 163-168	-	-	Beépített terület: lakóházak és kertek. Változás nincs tervezve. Javaslat: újabb építkezés, vagy földmunka során régészeti megfigyelés szükséges.	- Pesti János (szerk.): Baranya megye földrajzi nevei II. 1982. Pécs. 849.
12.	Kémes Katolikus templom (Pápista	Török temetőt találtak alapozásako	0126/2.	-	-	Beépített terület: lakóházak és kertek. Változás nincs tervezve. Javaslat: újabb építkezés, vagy földmunka során régészeti	- Pesti János (szerk.): Baranya megye földrajzi nevei II. 1982. Pécs. 850.

templom)	r			megfigyelés szükséges.	
13. Kémes Ótemető	Felhagyott, régi temető, kora ismeretlen.	-	-	Pontosabb helye ismeretlen	- Pesti János (szerk.): Baranya megye földrajzi nevei II. 1982. Pécs. 854.

A nyilvántartott (ismert) lelőhelyek a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény erejénél fogva általános védelem alatt állnak. A nyilvántartott régészeti lelőhelyek esetében, a lelőhely területén történő bármely 30 cm-t meghaladó talajbolygatással járó tevékenységhez, építkezéshez, az eddigi használatától eltérő hasznosításhoz, beavatkozásokhoz a KÖH-t (Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, Pécs Szent István tér. 15.) szakhatóságként be kell vonni az engedélyeztetési eljárásba. Régészeti érdekű területek esetében szintén ki kell kérni a KÖH véleményét. Idézett törvény 22. §-a szerint a nyilvántartott lelőhelyeket a földmunkával járó fejlesztésekkel, beruházásokkal el kell kerülni. Amennyiben ez nem megvalósítható, a beruházás által veszélyeztetett területen megelőző feltárást kell végezni, melynek költségei a beruházót, illetve azt a személyt terhelik, akinek érdeke a régészeti lelőhely megbolygatása. Ezen rendelkezésekkel összefüggésben elkerülendő ezeken a területeken a 30 cm mélységet meghaladó talajbolygatással járó tevékenység (erdő, vagy gyümölcsös telepítés, mélyszántás), vagy más beruházás (építkezés, közművesítés, stb.). A lelőhely aktuális használati módját nem korlátozzák, de annak folytatásától a lelőhely nem károsodhat. Amennyiben a település közigazgatási területén bármilyen talajművelés vagy talajbolygatás alkalmával régészeti leletek, ill. objektumok kerülnek elő, a munkát azonnal abba kell hagyni és értesíteni kell a Baranya Megyei Múzeumok Igazgatóságát (BMMI, Pécs Káptalan u. 5.) és a KÖH-t.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Kossuth Lajos u.	M1
Hrsz: 35 és 34/2	
Református templom	

LEÍRÁS:

Késői, parasztklasszikus stílusú templom. Az 1826-ban leégett templom helyén épült. 1928-ban restaurálták, illetve a közelmúltban folytak külső és belső karbantartási munkák.

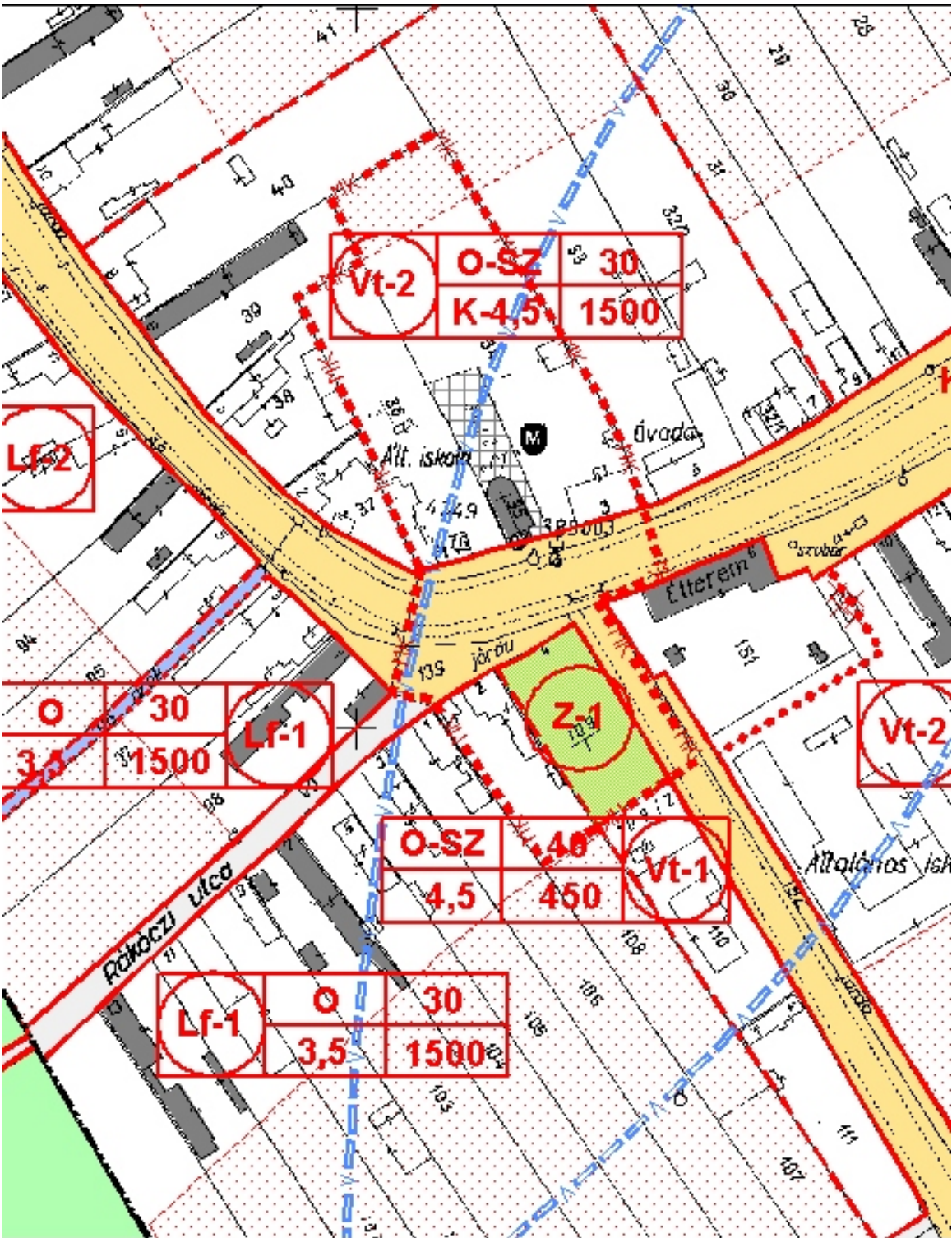
A templom klasszikusan az utak csomópontjában áll – mutatja az irányt.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:

Műemlék, törzsszám: 397

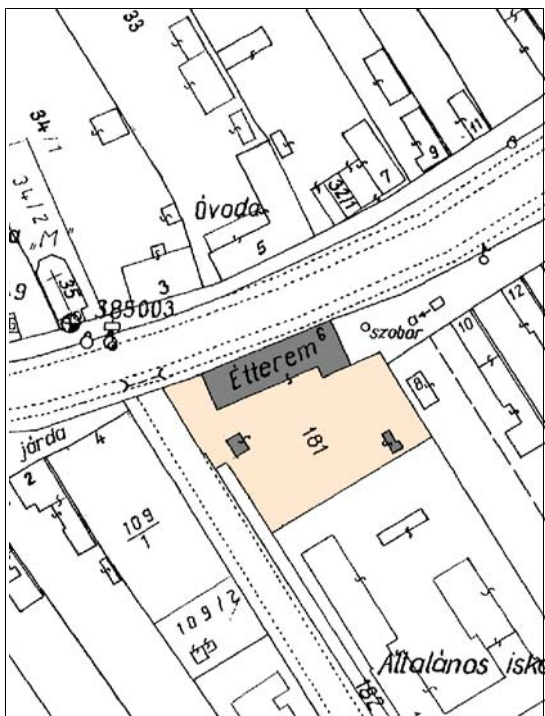
Megőrzés, karbantartás.

KÉMES - MŰEMLÉKI KÖRNYEZET

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Kossuth Lajos u. 6.	H1
Hrsz: 181	
Vendéglő	

LEÍRÁS:

Volt csárda épülete. A XVIII. szd. végének egyszerű tömegképzése még az épület mára már részleteit, ízét elvesztett állapotában is lenyűgöző.

A telepítés klasszikusan azon a helyen ami a megállásra leginkább csábít, az utak elágazásánál, a kanyarban.

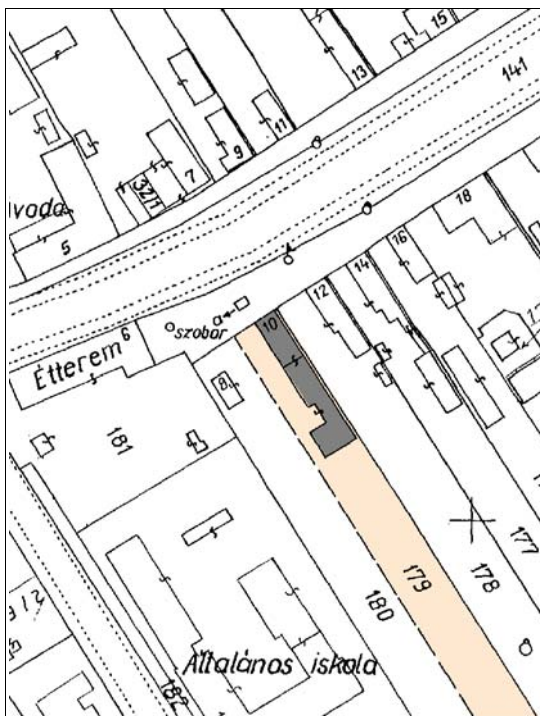
Megjegyzés, korrekciós javaslat:

Helyi védelemre javasolt.

Visszafogott, jó értelemben vett archaizáló, ízes felújítása szerencsés lenne.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Kossuth Lajos u. 10.	H2
Hrsz: 179	
Lakóépület	

LEÍRÁS:

Tipikus tornácos parasztház. Lepusztult állapota ellenére szinte tökéletesen mutatja a hagyományos paraszti építés jó ízeit.

Részletképzései is értékesek.

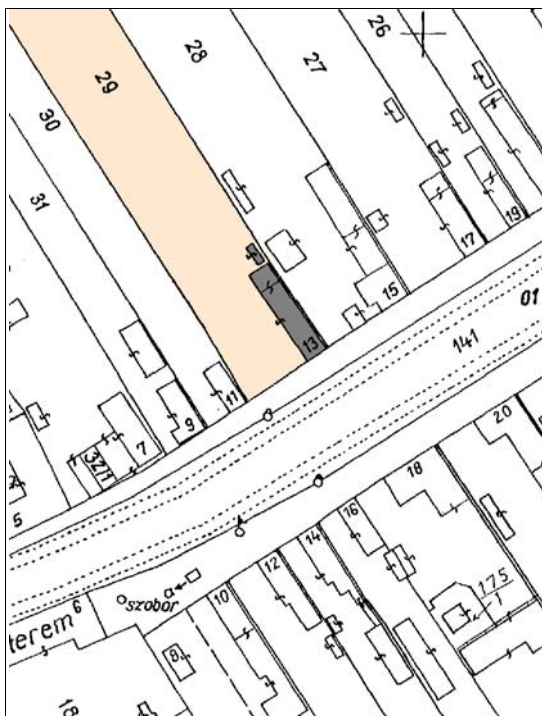
Megjegyzés, korrekciós javaslat:

Helyi védelemre javasolt.

Megőrzendő, visszafogottan felújítandó.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Kossuth L. u. 13.	H3
Hrsz: 29	
Lakóépület	

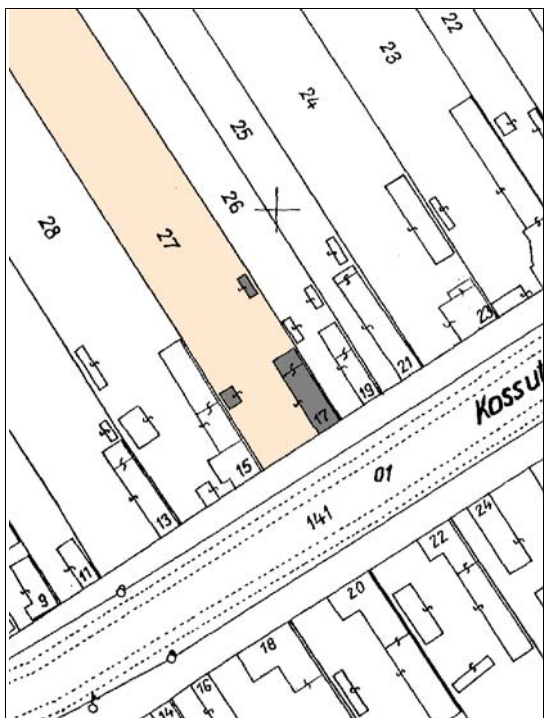
LEÍRÁS:

Tornácos parasztház, jól karbantartott állapotban. Az utcai homlokzaton tipikus deformáció a két kis ablak felcserélése egy háromosztatú „Tüzép” ablakra.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Helyi védelemre javasolt.
Megőrzendő, az utcai homlokzat visszaállítandó.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Kossuth Lajos u. 17.	H4
Hrsz: 27	
Lakóépület	

LEÍRÁS:

Jó állapotú tornácos parasztház. A homlokzati díszítés tájidegen. Csak kis mértékű deformációk találhatók az épületen. Az eredeti utcai ablakoztatás megvan, de zsalugáter helyett, már (külső szekrényes) redőnyvel.

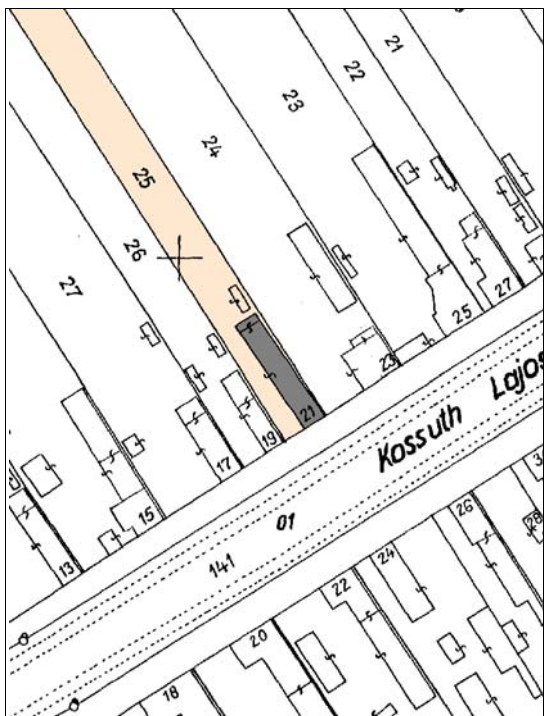
Megjegyzés, korrekciós javaslat:

Helyi védelemre javasolt.

Megőrizendő. Az ablakok zsalugáteresre cserélése indokolt.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Kossuth Lajos u. 21.	H5
Hrsz: 25	
Lakóépület kukoricagóréval	

LEÍRÁS:

Tornácos parasztház teljesen lekopaszított utcai homlokzattal. Az utcai homlokzaton tipikus deformáció a két kis ablak felcserélése egy háromosztatú „Tüzép” ablakra.

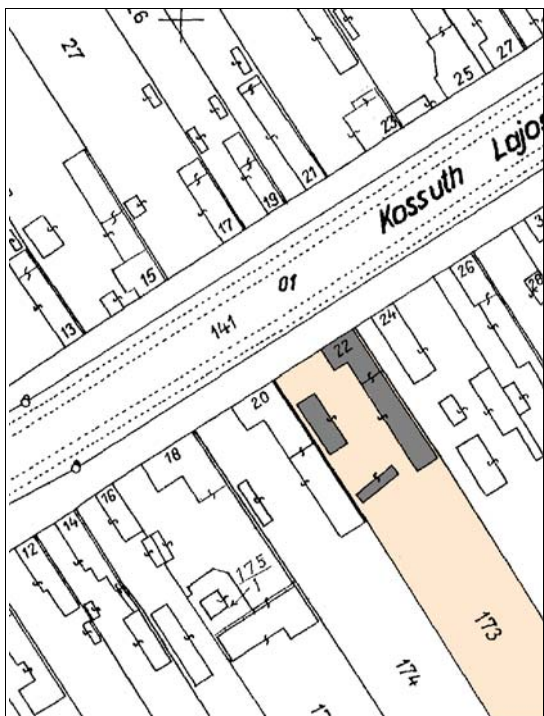
Megjegyzés, korrekciós javaslat:

Helyi védelemre javasolt.

Megőrizendő, az utcai homlokzaton a kettős ablakosztás.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Kossuth Lajos u. 22	H6
Hrsz: 173	
Lakóépület	

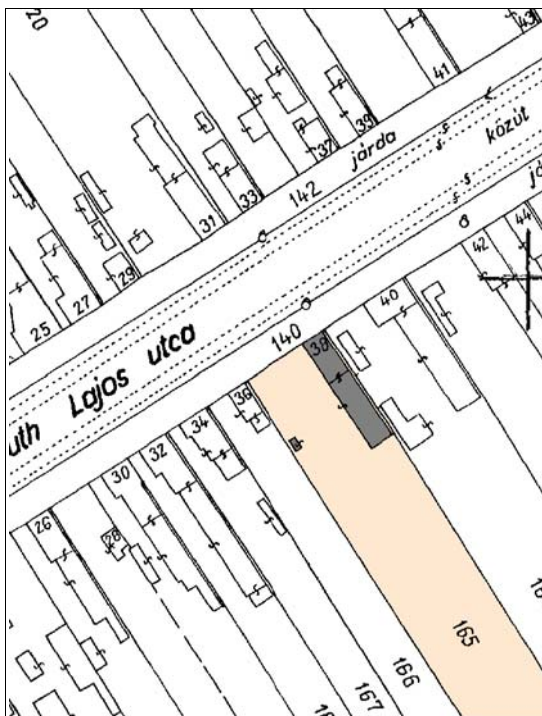
LEÍRÁS:

Felújított falusi polgárház. Feltehetően a régmúlt helyi értelmisége építtette eklektikus stílusban. Az épületegyüttes egészéről szépen leolvashatók a falusi életmód különböző szükségletei.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Helyi védelemre javasolt.
Megőrizendő.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Kossuth Lajos u. 38.	H7
Hrsz: 165	
Lakóépület	

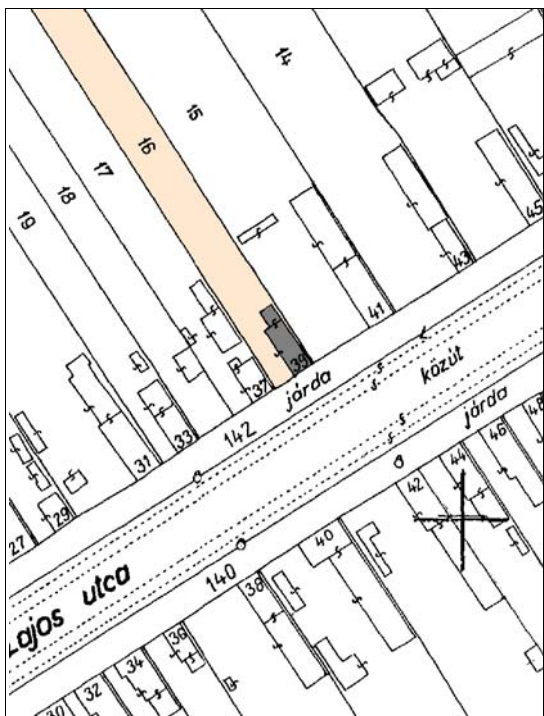
LEÍRÁS:

Szép állapotban megmaradt és karbantartott egybeépült tornácos épületegyüttes. Nagyon szép és jellegzetes példája a népi építészet egyszerűségének és eleganciájának.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Helyi védelemre javasolt.
Megőrzése különösen fontos.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Kossuth Lajos u. 39.	H8
Hrsz: 16	
Lakóépület	

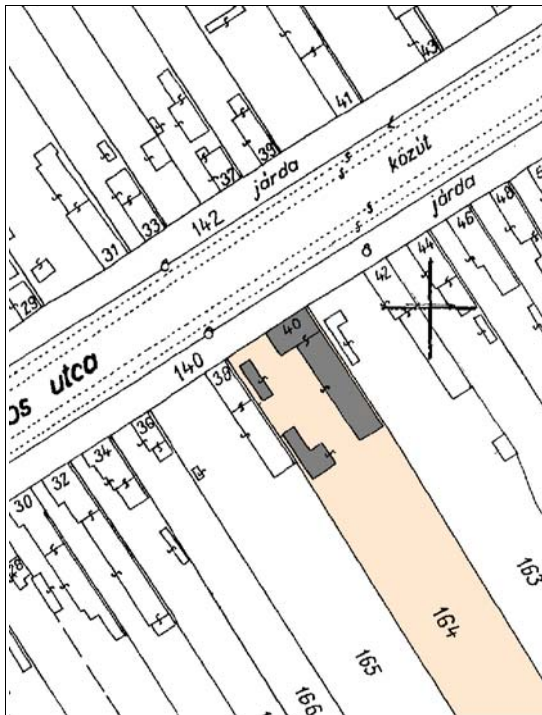
LEÍRÁS:

Viszonylag rossz állapotú tornácos parasztház, mely szépen tükrözi a régmúlt szegényesebb, egyszerű építését.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Helyi védelemre javasolt.
Megőrzése, karbantartása indokolt.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Kossuth Lajos u. 40.	H9
Hrsz: 164	
Lakóépület	

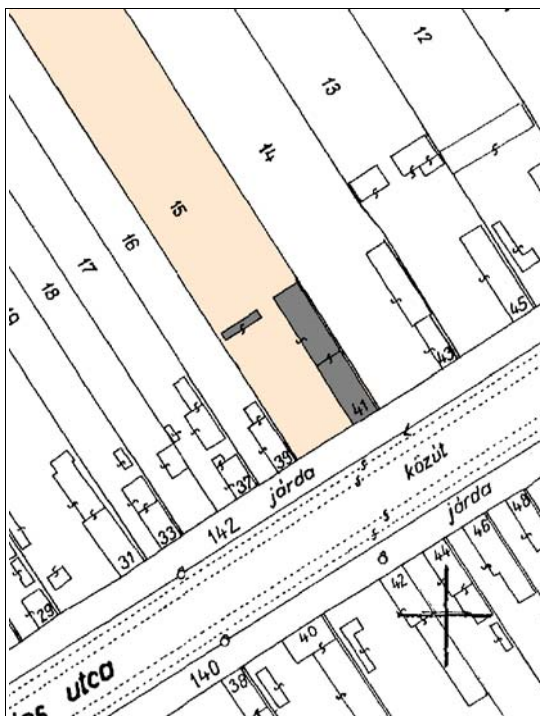

LEÍRÁS:
Eklektikus falusi „értelmiségi” ház. Az udvari szárny jól tükrözi a falusi életforma igényeit.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Helyi védelemre javasolt.
Megőrzése indokolt.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Kossuth Lajos u. 41.	H10
Hrsz: 15	
Lakóépület	

LEÍRÁS:

Szépen karbantartott és szépen épen maradt tornácos parasztház, zárt utcai bejáróval, szépen megmaradt homlokzati részletekkel, zsalugáteres ablakokkal. A homlokzati színezés egzotikus, de tájidegen.

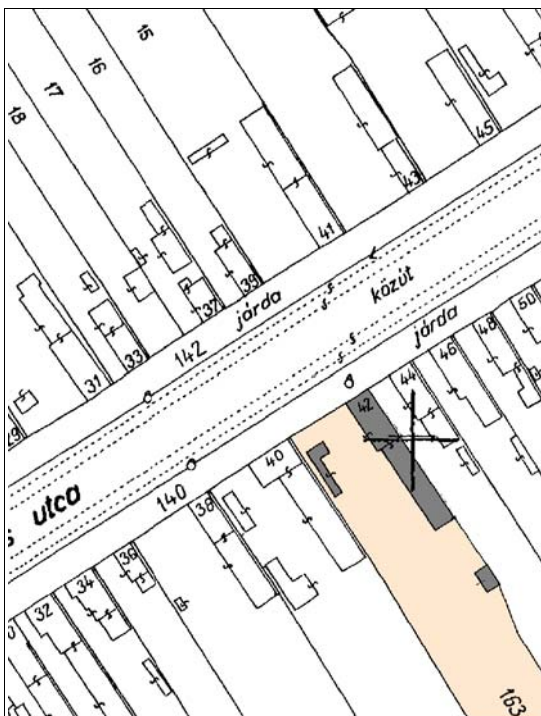
Megjegyzés, korrekciós javaslat:

Helyi védelemre javasolt.

Megőrzendő, az utcai homlokzat a helyi hagyományoknak megfelelően földfestékkel színezendő.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Kossuth Lajos u. 42.	H11
Hrsz: 163	
Lakóépület melléképülettel	

LEÍRÁS:

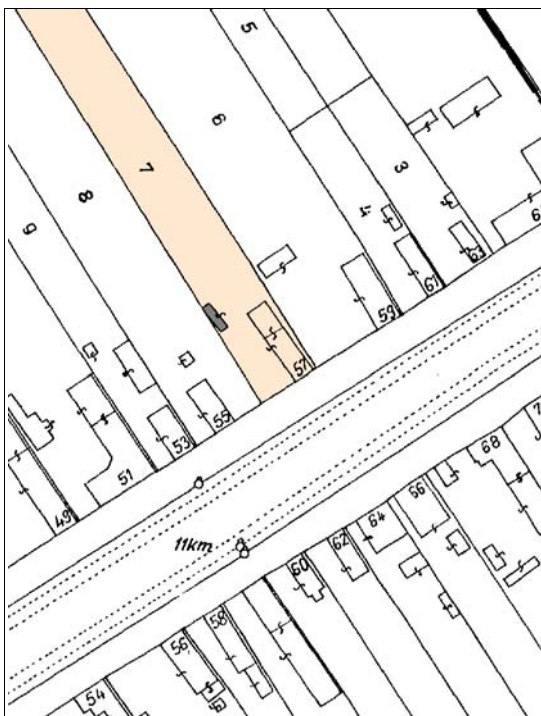
Nagyon szép tömegű, beépítésű együttes. A főépület több fordulóban, tájidegen, iparosított blokkokkal lett felújítva. Különösen kiemelendő a gyönyörű, de mégis egyszerű és robusztus kerítés.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:

Helyi védelemre javasolt. A főépület nagy odafigyeléssel felújítható viszonylag kis költséggel, de hozzáértő szakemberrel.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Kossuth Lajos u. 57.	H12
Hrsz: 7	
Kukoricagóré	

LEÍRÁS:

Kukoricagóré a vidék eltűnően lévő mezőgazdasági épülete. A jó állapotban lévő, mint a jelen példány fokozottan védendőek.

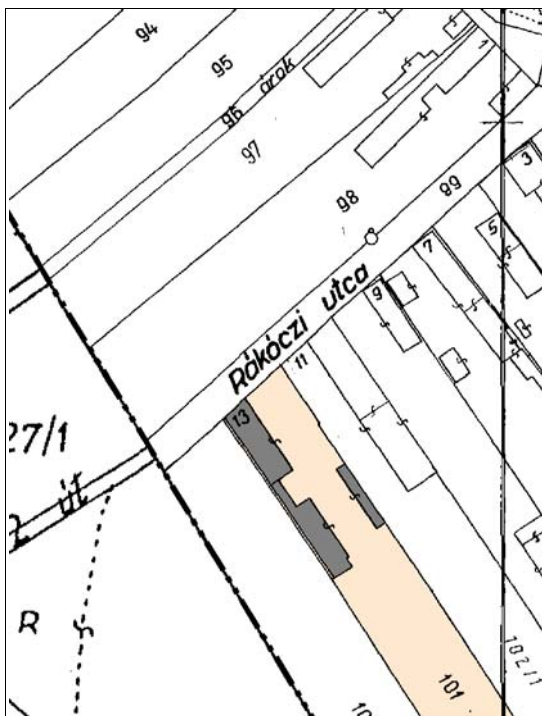
Megjegyzés, korrekciós javaslat:

Helyi védelemre javasolt.

Megőrzése, karbantartása fokozottan indokolt.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Rákóczi u. 13.	H13
Hrsz: 101	
Lakóépület	

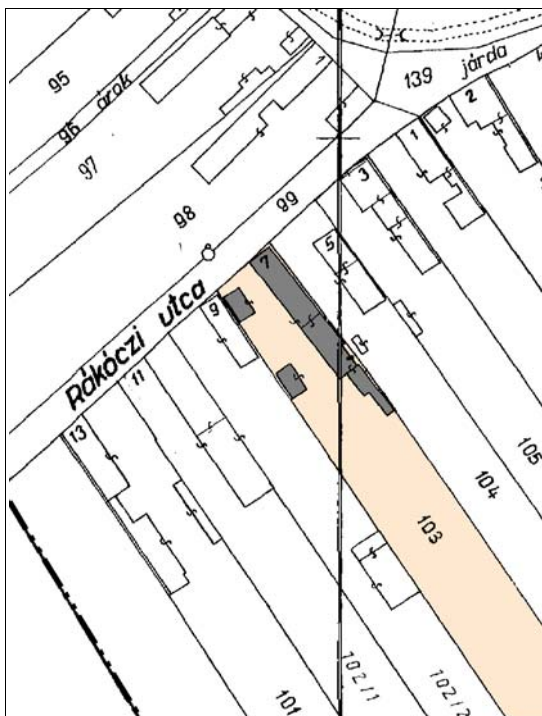
LEÍRÁS:

Szép arányú, „büszke” ház, impozáns kerítéssel. Bár a részletképzések finomságai már elvesztek, de azért így is nagyon szép együttes.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Helyi védelemre javasolt.
Védelme, megőrzése fokozottan indokolt.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Rákóczi u. 7.	H14
Hrsz: 103	
Lakóépület	

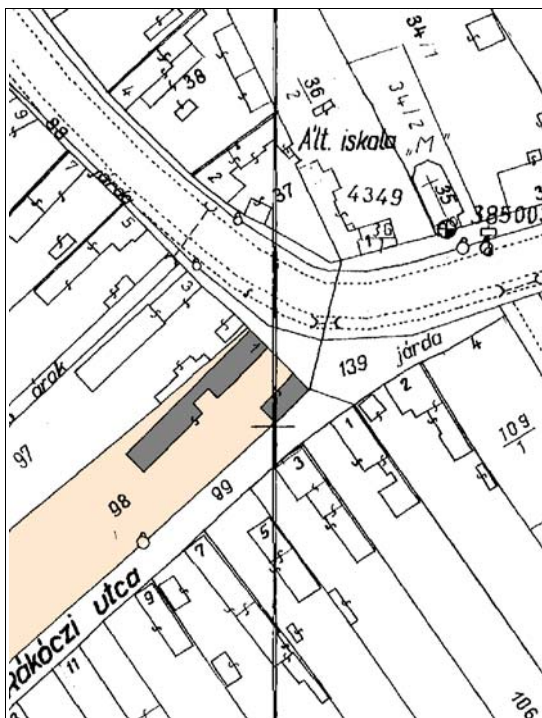
LEÍRÁS:

Szép együttes. A tornácos főépület már elvesztette a részletek báját, a hornyolt cserép egy kicsit kiábrándító és túl praktikus, mint a fröcskölt utcai homlokzat, de mindez minimális erőfeszítéssel korigálható lenne.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Helyi védelemre javasolt.
A részletek, anyaghasználatok helyreállítása indokolt lenne.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Petőfi Sándor u. 1.	H15
Hrsz: 98	
Lakóépület	

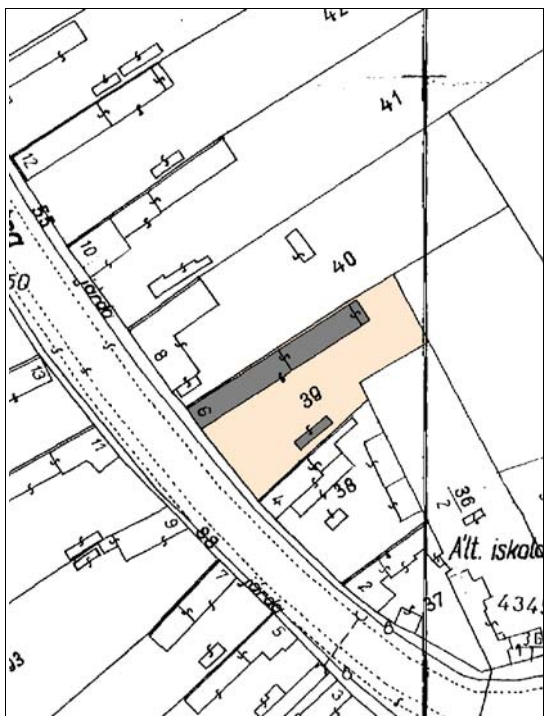
LEÍRÁS:

A település egyik legszebb hangulatú portája, mind a beépítést, mind az épületek tömegét tekintve. Valószínűleg – a telek helyét nézve – nagygazda portája lehetett. Szinte tökéletesen megmaradt eredeti állapotában.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Helyi védelemre javasolt.
Megőrzése különösen indokolt.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Petőfi Sátor u. 6.	H16
Hrsz: 39	
Lakóépület	

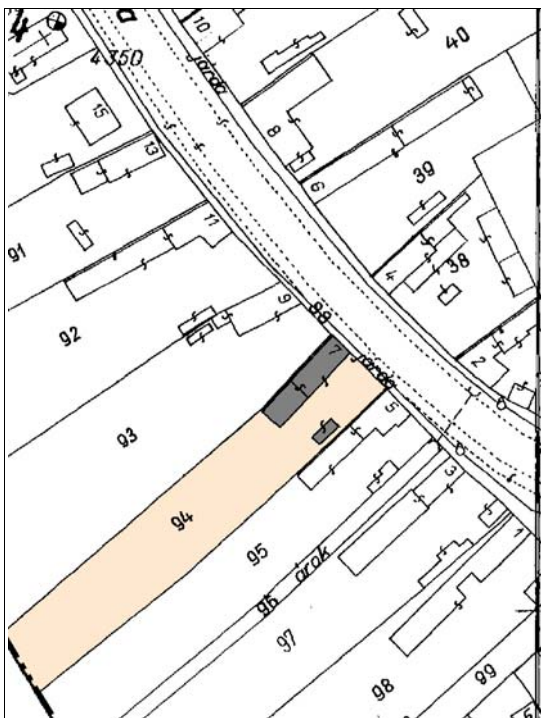
LEÍRÁS:

Elegáns tömegű, tornácos parasztház, téглаoszlopokkal, kontyoltan. Az utcai homlokzat ablakoztása deformálódott, de egyébként viszonylag tiszta rendben megmaradt ház.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Helyi védelemre javasolt.
Homlokzati osztása visszaállítandó.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Petőfi Sándor u. 7.	H17
Hrsz: 94	
Lakóépület	

LEÍRÁS:

Elegáns tömegű, tornácos parasztház, téglaoszlopokkal, kontyoltan. Az utcai homlokzat ablakoztása deformálódott, de egyébként viszonylag tiszta rendben megmaradt ház.

A kerítés markánsága eklektikus jellege ellenére még emlékeket tükröz.

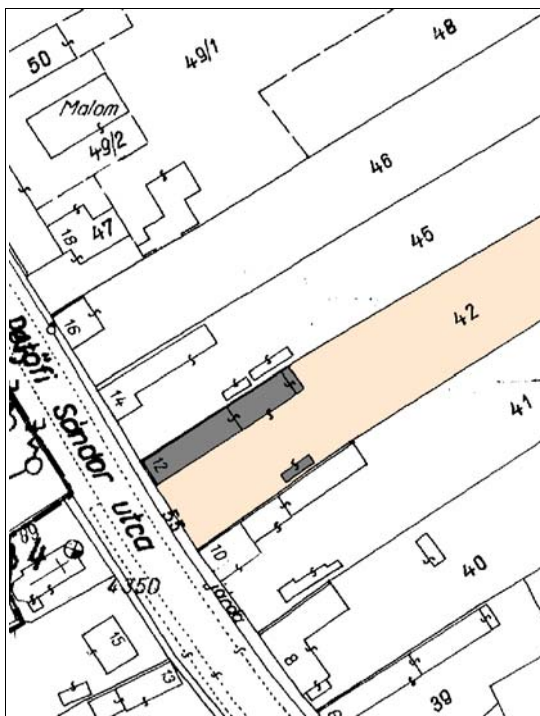
Megjegyzés, korrekciós javaslat:

Helyi védelemre javasolt.

Ablakoztása helyreállítandó.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Petőfi Sándor u. 12.	H18
Hrsz: 42	
Lakóépület	

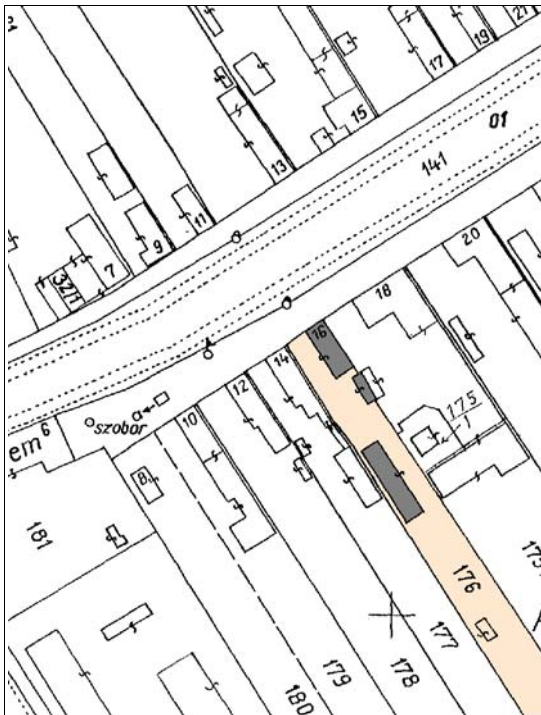
LEÍRÁS:

Elegáns tömegű, tornácos parasztház, téglaoszlopokkal, kontyoltan. Az utcai homlokzat ablakoztása deformálódott, de egyébként viszonylag tiszta rendben megmaradt ház.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Helyi védelemre javasolt.
Homlokzatosztása helyreállítandó.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Kossuth Lajos u. 16.	H19
Hrsz: 176.	
Lakóépület	

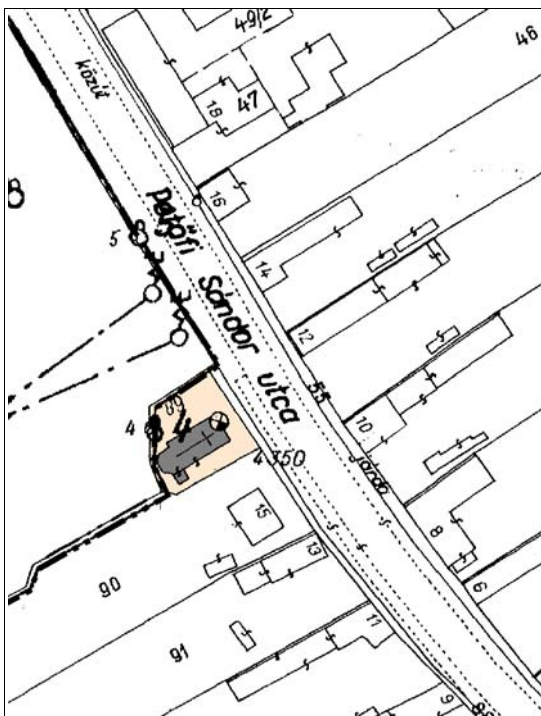
LEÍRÁS:

A bődületes érzéketlenség kiállításra illő példánya. A gyönyörű ház megerősökölása. A ház homlokzati része és amit a régiből látunk, az nagyon szép.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Helyi védelemre javasolt.
Az épület eredeti állapotába helyreállítandó.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Petőfi Sátor u.	H20
Hrsz: 89	
Görög katolikus templom	

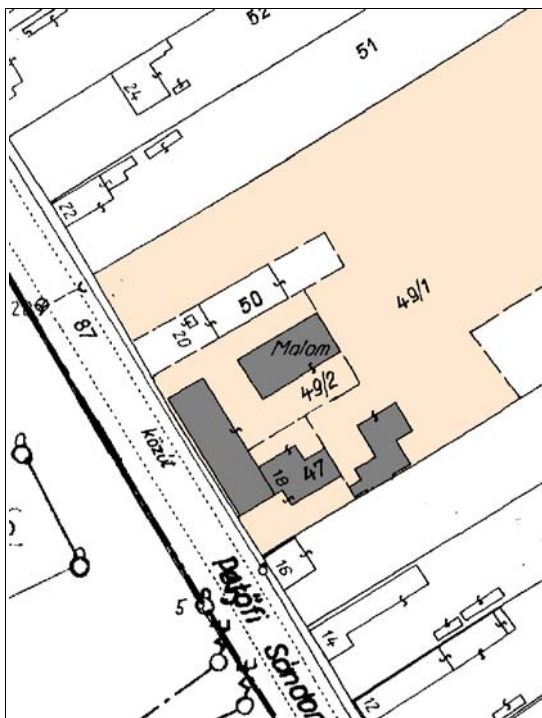
LEÍRÁS:

Római katolikus temploma 1931-ben Szent István tiszteletére épült és Virág Ferenc akkori pécsi püspök szentelte fel. A templom építésének lelkes apostola Sárvári József vajszlói plébános volt, akinek emlékét a templomban elhelyezett márványtábla őrzi.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Helyi védelemre javasolt.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Petőfi Sándor u. 18.	H21
Hrsz: 49/2, 47	
Malom	

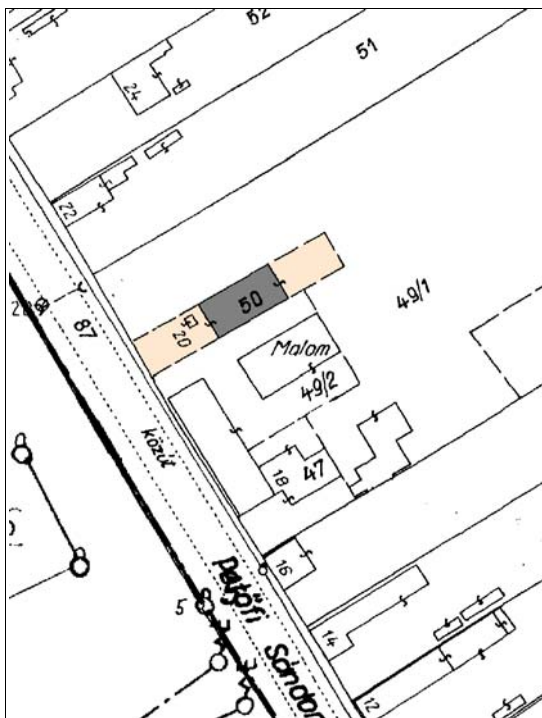
LEÍRÁS:

A milleneum idejét idéző, annak tipikus ipari építészeti stílusjegyeit magánhordozó volt malom épülete.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Helyi védelemre javasolt.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Petőfi Sándor u. 20.	H22
Hrsz: 50	
Raktárépület	

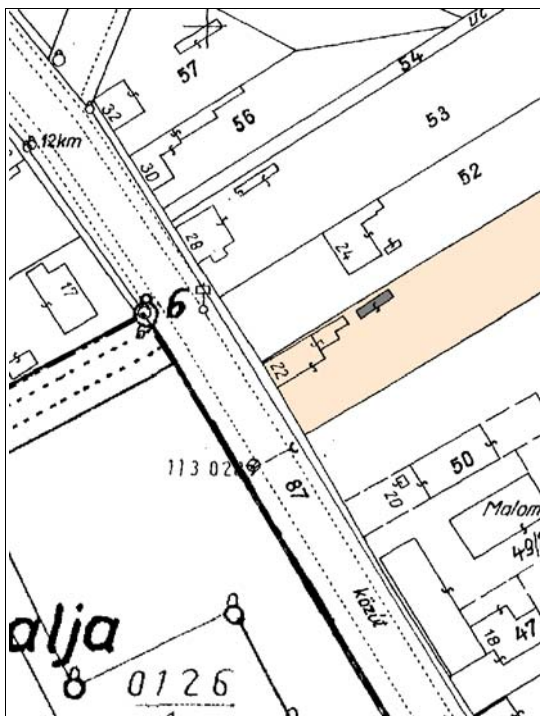
LEÍRÁS:

A malomhoz kapcsolódó „raktárépület” (?), hasonló stílusjegyekkel, szerényebb kivitelben.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Helyi védelemre javasolt.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Petőfi Sátor u. 22.	H23
Hrsz: 51	
Kukoricagóré	

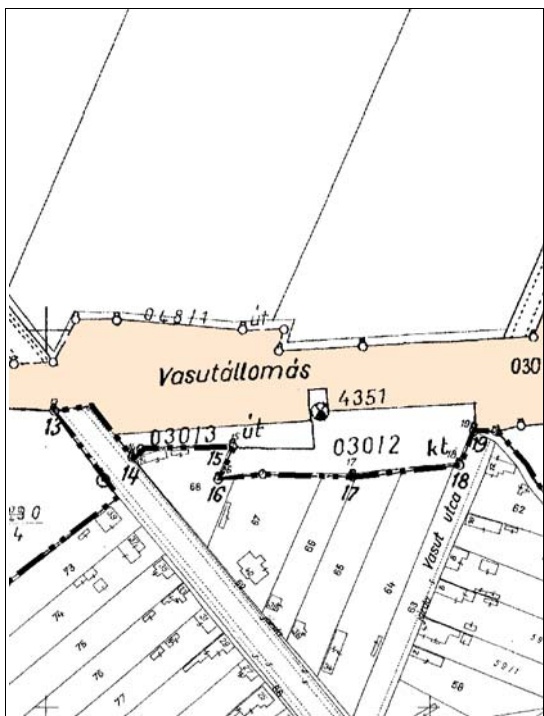

LEÍRÁS:
Kukoricagóré, a Baranyában elterjedt
kétszintes kivitelben.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Helyi védelemre javasolt.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, külterület	H24
Hrsz: 030/1	
Vasútállomás és melléképületei	

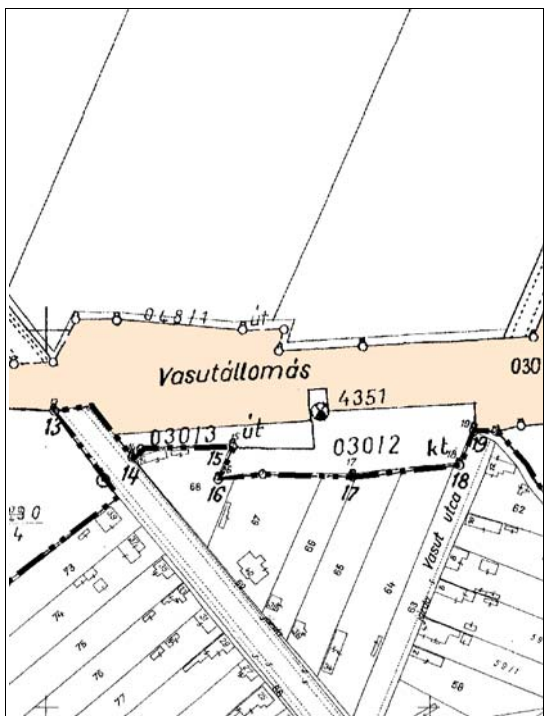
LEÍRÁS:

Az állomás épületegyüttese. Felvételi épület és állomásfőnöki lakás, valamint fa szerkezetű WC épület. A MÁV legrégibb korszakát idéző típus épületek.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Helyi védelemre javasolt.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, külterület	H25
Hrsz: 030/1	
Bakterházak	

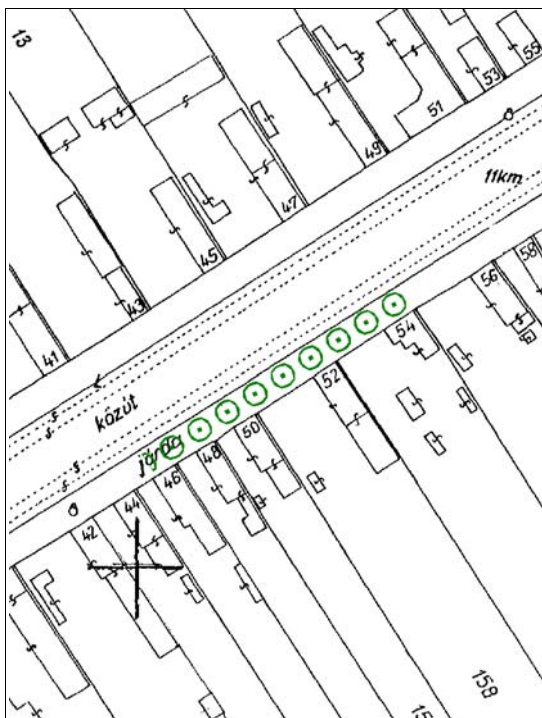
LEÍRÁS:

Az állomás keleti és nyugati végén található klasszikus milleneum hangulatú bakterházak.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Helyi védelemre javasolt.

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Kossuth Lajos u. 54-től nyugat felé	HTT1
Hrsz:	
Fasor	

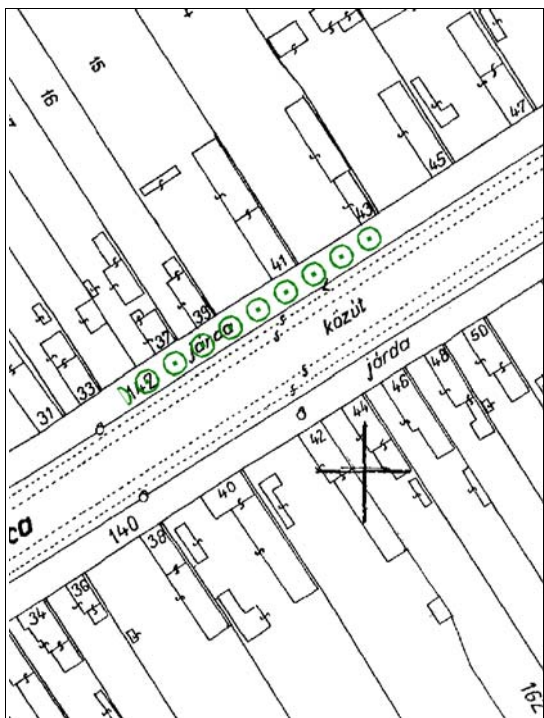

LEÍRÁS:

Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Helyi védelemre javasolt

KÉMES-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Kémes, Kossuth Lajos u. 43.-tól nyugat felé	HTT2
Hrsz:	
Fasor	

LEÍRÁS:

Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Helyi védelemre javasolt